

УДК 351.74(477)

МИКОЛА ВОЛОДИМИРОВИЧ ГОЛУБ,

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри загальноправових дисциплін факультету № 6

Харківського Національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-5257-081X>

ВИКОРИСТАННЯ ДОСВІДУ ФУНКЦІОНУВАННЯ МУНІЦИПАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН – ДІЄВИЙ СПОСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ РОБОТИ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Одне з основних положень розпорядження Кабінету Міністрів від 22.10.2014 року № 1118-р щодо питання реформування органів внутрішніх справ України, в підготовці якого приймали участь поруч з науковцями і практичні працівники правоохоронних органів, наголошується на тому, що: «Європейська інтеграція України передбачає забезпечення ефективного функціонування інститутів, які гарантуватимуть верховенство права, додержання прав і свобод людини і громадянина, їх ефективний захист.

У зв'язку з цим одним з ключових завдань є перетворення МВС на цивільний орган європейського зразка» [1].

Реформування правоохоронної системи держави і, в першу чергу, поліції має бути направлено на: «...надання змоги сформувати функціональну та ефективну систему органів внутрішніх справ європейського зразка, якісно вдосконалити правоохоронну діяльність, підвищити ефективність та забезпечити своєчасність реагування на сучасні виклики та загрози» [1].

Європейський досвід діяльності поліції у сфері охорони публічного порядку досліджували вітчизняні та іноземні науковці, а саме: О. М. Бандурка, В. О. Заросило, Н. В. Камінська, В. Л. Костюк, О. С. Проневич, Ю. І. Римаренко, В. О. Січка, Е. Томпсон, В. Л. Фільштейн, О. С. Юнін, О. Н. Ярмиш.

Для виконання поставлених керівництвом держави завдань і, перш за все, перетворення старої міліції на правоохоронну поліцейську структуру європейського зразка, дуже важливо проаналізувати досвід функціонування поліції європейських країн, чітко усвідомлювати, що цей досвід може бути використано в процесі реформування і подальшої діяльності вже нової поліції України.

Виходячи з досвіду організації діяльності поліції європейських країн, особливу увагу слід звернути на роботу муніципальної поліції, враховуючи, що саме на ці підрозділи покладається функція забезпечення публічного порядку на місцевому, локальному рівні.

Враховуючи те, що Україна – унітарна держава, необхідно, перш за все, звернутись до досвіду організації діяльності органів поліції, притаманний унітарній конституційно-правовій моделі поліції країн Європейського Союзу. У масштабах цієї моделі забезпечення публічного порядку покладається на органи поліції центральної влади, муніципальна поліція в даному випадку відіграє допоміжну функцію, є органом, який надає допомогу центральним органам та органам місцевої влади в забезпеченні охорони публічного порядку та публічної безпеки.

Обсяг повноважень муніципальної поліції у різних європейських країнах неоднаковий. У Великобританії та Франції до компетенції муніципальної поліції входять функції боротьби зі злочинністю та підтримання публічного порядку. Виконуючи свої повноваження, муніципальна поліція Франції перебуває під керівництвом місцевої влади (мера міста). Вона є підконтрольною та підзвітною владі місцевого самоврядування у питаннях охорони публічного порядку на території міст, селищ, тощо.

Муніципальна поліція Франції відповідає за вирішення питань щодо :

- забезпечення громадського порядку та громадської безпеки, в тому числі під час проведення масових заходів;
- правильного застосування нормативних актів на відповідній території;
- контролю і регулювання, за необхідності, дорожнього руху;
- припинення порушень правил дорожнього руху;
- фіксації протиправних дій та повідомлення про злочини;
- припинення протиправних дій та передачі матеріалів і затриманих осіб до підрозділів національної поліції;
- надання допомоги населенню у разі виникнення аварій, катастроф, стихійних лих;

– здійснення контролю за дотриманням правил благоустрою на території міста, селища, правил паркування, правил тримання домашніх тварин, а також санітарних вимог щодо безпечного рівня шуму [2].

Згідно Закону Великобританії «Про поліцію» необхідно акцентувати увагу на особливості функціонування місцевої поліції, що до охорони публічного порядку:

– поліція широко використовує технічні та електронні засоби спостереження за районами, де розташовані торговельні та розважальні заклади, що допомагає швидко реагувати на порушення громадського порядку;

– поліцейські сили використовують різні методи взаємодії з власниками розважальних закладів. Наприклад, з метою зменшення фактів вживання та продажу наркотичних засобів поліцейські разом із власниками закладів запроваджують обов'язковий обшук відвідувачів;

– поліція має право заходити в приміщення будь-якого бару, кафе, клубу чи ресторану в будь-який час; має право зачиняти будь-який публічний чи розважальний заклад, якщо він сприяє порушенням громадського порядку, якщо є скарги громадян, що живуть у районі, де розташований цей заклад, або якщо є підстави вважати, що цей заклад є центром кримінальної активності;

– поліція підтримує тісний зв'язок з мешканцями тих регіонів, де найчастіше можуть виникати порушення громадського порядку;

– поліцейські можуть отримувати від власників будинків інформацію про те, що вони, наприклад, виїжджають у відпустку, з метою використання цієї інформації при здійсненні патрулювання та запобігання крадіжкам;

У районах міст та у сільській місцевості створюються так звані «команди безпечного сусідства» [3].

Особливість охорони публічного порядку на місцевому рівні у Великобританії полягає в тому, що кожен конкретний поліцейський підрозділ місцевої поліції несе відповідальність за стан правопорядку в межах закріпленої за цим підрозділом території.

Якщо розглянути організацію роботи муніципальної поліції Італії, Бельгії, Нідерландів, то ми бачимо, що в цих країнах муніципальна поліція відіграє допоміжну роль – виконує функції по забезпеченню публічного порядку і не наділена повноваженнями розслідувати злочини.

Мають свою специфіку діяльності підрозділи муніципальної поліції країн Балтії. Організація роботи підрозділів цих країн полягає не тільки в забезпеченні публічного порядку, а й у вирішенні інших завдань. Так, муніципальна поліція міста Таллінн бере участь у здійсненні охорони публічного порядку на території міста та контролює виконання положень місцевих нормативно-правових актів. Зокрема, до її завдань належать: охорона власності міста; перевірка проїзних квитків у міському громадському транспорті; здійснення провадження з порушень правил паркування автомобілів; здійснення контролю за утриманням домашніх кішок і собак; здійснення контролю за діяльністю таксі на муніципальній території; тимчасове регулювання руху транспорту в разі порушення руху на дорогах [4].

Ми робимо висновок, що в країнах Балтії муніципальна поліція виступає в якості елемента правоохоронної системи, на який покладено суттєві повноваження, що до охорони публічного прядку на місцевому рівні, але констатуємо, що муніципальна поліція виступає в якості допоміжної структури державної поліції, а її працівники є штатними працівниками поліції країни.

Виходячи з вищевикладеного, ми робимо висновок, що для забезпечення публічного порядку на території України було б доцільно розглянути можливість відновлення функціонування підрозділів муніципальної поліції, яка б сприяла регіональним поліцейським підрозділам у вирішенні завдань, що до охорони публічного порядку та публічної безпеки. В цій справі доречно використати досвід роботи муніципальної поліції країн Європейського Союзу, а також досвід України, в тому числі, Харківської, Луцької та Тернопільської областей, в яких в свій час були створені та функціонували підрозділи муніципальної міліції.

Список бібліографічних посилань

1. Питання реформування органів внутрішніх справ України : розпорядження Кабінету Міністрів України від 22.10.2014 № 1118-р // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1118-2014-r> (дата звернення: 24.03.2019).

2. Policing OnLine Information System. URL: http://polis.osce.org/countries/details?item_id=24 (дата звернення: 24.03.2019). Поліція Франції.

3. Police Act 1996 // [Офіц. сайт законодавства Великобританії]. URL: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1996/16/contents> (дата звернення: 20.03.2019).

4. Tallinna Munitsipaalpolitsei Amet // [Офіц. сайт Департаменту муніципал. поліції міста Таллінн]. URL: <http://tallinn.munitsipaalpolitsei.ee> (дата звернення: 20.03.2019).

Одержано 26.03.2019

УДК 343.54

ІВАН АНДРІЙОВИЧ ГРАБАЗІЙ,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності та розкриття злочинів

факультету № 2 Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0001-5563-2361>

ПОПЕРЕДЖЕННЯ ПІДРОЗДІЛАМИ ЮВЕНАЛЬНОЇ ПРЕВЕНЦІЇ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ОБІГОМ ПОРНОГРАФІЧНИХ ПРЕДМЕТІВ

Всеохоплюючий вплив злочинності на процеси формування громадянського суспільства та розбудови демократичної правової держави в Україні сягнув безпрецедентних масштабів, що дозволяє говорити про наявність суттєвої загрози національній безпеці країни. Поширення злочинності та масштаби злочинної діяльності кримінальних структур є такими, що проблема боротьби з нею сьогодні стає в ряд першочергових і потребує провадження цілого комплексу невідкладних заходів державної та суспільної протидії. Кримінальна ситуація в державі продовжує неухильно загострюватись, що супроводжується істотною трансформацією злочинності, ускладненням її структури, зростанням відносно нових видів кримінально караних діянь (розповсюдження порнографічних предметів, торгівля людьми, комп'ютерна злочинність тощо).

Крім того, невирішеність низки проблем у сфері протидії злочинності, зокрема, її попередження та профілактики, пов'язаних значною мірою з відсутністю необхідних коштів, а також динамічні процеси, що відбуваються в економіці та соціальній сфері країни (виникнення значної кількості нових суб'єктів господарювання та форм господарської діяльності, зміни у сфері зайнятості, зростання урбанізації та міграції тощо) – сприяють виникненню ряду негативних соціальних явищ: бідність, безробіття, дитяча бездоглядність, жебрацтво. Ці явища, в свою чергу, негативно впливають на стан злочинності та правопорушень, їх структуру, форми та способи протиправної діяльності.

Змушені констатувати, що за останнє десятиріччя статистичні показники обігу продукції порнографічного характеру стрімко зросли. Причиною цього є зниження вікової планки інтересу до секс-продукції, комп'ютеризація і інтернетизація населення України. Сучасні інформаційно-цифрові технології та Інтернет стали справжніми осередками порнографії. За результатами проведеного опитування (респонденти були мешканцями Київської, Дніпропетровської, Миколаївської, Одеської, Харківської та Херсонської області України) 71 % користувачів Інтернету заявили про відвідування порносайтів щомісячно. З цього числа опитаних 67 % осіб були у віці від 12 до 30 років. 20 % респондентів стверджували, що вони відвідують такі сайти частіше ніж раз на рік. І лише 9 % осіб, що користуються мережею Інтернету, стверджували, що раз на рік відвідують сайти в яких розміщується інформація порнографічного характеру. Невтішними є показники опитувань серед осіб, які не мають доступу до світової інформаційної мережі. Так, 88 % опитаних чоловіків заявили, що вони неодноразово знайомилися з продукцією порнографічного характеру. Менший показник у жінок – 67 %. На питання відносно втраченого або невтраченого інтересу до порнографічної продукції 64 % чоловіків і 38 % жінок стверджували, що повного інтересу до порнографії вони не втратили [1, с. 97]. Саме цей фактор занадто ускладнює боротьбу з порноіндустрією. При такому попиті порнографічної продукції діяльність Національної поліції щодо попередження злочинів, передбачених ст. 301 КК України, на жаль набирає антагоністичний характер [2, с. 206–209].

Не аби яку роль у справі попередження злочинів, пов'язаних з обігом порнографічних предметів зокрема за участю неповнолітніх відіграють підрозділи ювенальної превенції Національної поліції України.

Основними повноваженнями підрозділів ювенальної превенції щодо попередження злочинів, пов'язаних з обігом порнографічних предметів зокрема за участю неповнолітніх є: